

Nr 140.

Av herr **Rahmn m. fl.**, om statsbidrag åt handelshögskolan i Göteborg.

Till stöd för en framställning om statsbidrag anför styrelsen för handelshögskolan i Göteborg följande rörande handelshögskolans verksamhet.

De för handelshögskolan i Göteborg gällande grundstadgarna fastställdes av Kungl. Maj:t den 15 oktober 1920. Den 1 oktober 1923 trädde handelshögskolan i verksamhet genom att upptaga undervisningen.

Antalet studerande vid handelshögskolan i Göteborg, vars uppgift i grundstadgarna anges vara att genom vetenskaplig undervisning och forskning främja vårt lands handel och näringsliv, har under dess verksamhetstid utvisat en i stort sett jämn stegring; siffrorna för antalet nyinskrivna te sig på följande sätt: första läsåret 11, andra 10, tredje 14, fjärde 17, femte 12, sjätte 26, sjunde 41, åttonde 46, nionde 45, tionde 45, elfte 51, tolfte 30, trettonde (höstterminen 1935) 58. Eftersom studiekursen vid handelshögskolan är tvåårig, bedriva två årsklasser studerande samtidigt studier därstädes, vartill kommer ett icke obetydligt antal studerande, som redan åtnjutit två års undervisning och tills vidare under ett tredje år kvarstå för avläggande av examen. De sistnämnda medräknade har antalet studerande vid handelshögskolan i Göteborg under vardera av de sistförlutna sju lästerminerna uppnått och överstigit 100, med undantag av vårterminen 1935, då antalet var 99; höstterminen 1935 var antalet 129.

Handelshögskolans lärarkår utgjordes under första läsåret av åtta lärare med examinationsuppdrag, därav två handelshögskolans professorer, samt en biträdande lärare. För närvarande omfattar lärarkåren fortfarande åtta lärare med examinationsuppdrag, därav tre professorer, samt fyra biträdande lärare.

Utgifterna för handelshögskolans i Göteborg verksamhet bestridas dels av räntorna på de till något mer än 2,000,000 kronor uppgående donationsfonder, vilka handelskammaren i Göteborg förvaltar för handelshögskolans räkning, dels elevavgifter, vartill kommer att Göteborgs stad kostnadsfritt tillhandahåller lokaler för undervisningen.

Av ovan lämnade uppgifter torde framgå, att handelshögskolans undervisningsverksamhet, mätt efter antalet studerande, snabbt utvidgats, utan att samtidigt en tillnärmelsevis lika omfattande utvidgning av lärarkåren ägt rum. Även om det måste sägas vara ganska naturligt, att utvidgning av lärarkåren icke kan ske i samma takt som ökning av elevantalet, har läget dock nu blivit sådant, att behovet av ytterligare lärarkrafter är starkt kännbart. Härvid bör jämväl erinras om, att handelshögskolans uppgift är icke blott

undervisning utan även forskning; forskningsarbetet kommer givetvis i första hand att åvila de ordinarie lärarna, d. v. s. professorerna. Dessa äro emellertid, som redan nämnts, blott tre. Övriga lärare utses på förordnande, i allmänhet för ett år i sänder, och det stora flertalet äro anställda vid andra institutioner och bedriva sin verksamhet vid handelshögskolan endast som bisysselsättning. Utöver professorerna är det allenast två av lärarna, som ha arbetet vid handelshögskolan som huvudsyssla. Denna ordning har givetvis sin grund i det förhållandet, att handelshögskolan icke kan bereda de tillförordnade lärarna sådana avlöningsförmåner, som kunna motivera kravet att vederbörande skola helt ställa sin arbetskraft i handelshögskolans tjänst.

Ett oeftergivligt villkor för utvecklingen av handelshögskolans verksamhet i rätt riktning är att handelshögskolan blir i stånd att vid sig mera fast binda framstående lärarkrafter. Inrättandet av ytterligare en professur eller åtminstone en docentur är därför ett önskemål, som sedan länge står på handelshögskolans program.

För att skapa de ekonomiska förutsättningarna för en utvidgning av nu antytt slag har handelshögskolans ledning sökt bedriva verksamheten så att icke handelshögskolans inkomster helt förbrukats på löpande utgifter, utan så att en mindre del därav fonderats. Denna försiktiga hushållning har medfört en viss ökning av fonderna, dock långt ifrån så stor, att det därmed avsedda syftet kunnat nås. Någon förstärkning av lärarkrafterna har dock, som framgår av ovan lämnade uppgifter, ägt rum.

Terminsavgiften för studerande vid handelshögskolan utgör 200 kronor, eller 400 kronor för läsår räknat, under de två egentliga studieåren. För att bereda mindre bemedlad studerande avgiftslindring har handelshögskolans styrelse beslutat, att nedsättning av terminsavgiften till 125 kronor må ske, dock icke för mer än högst en tredjedel av de studerande. Elev, som kvarstår under ytterligare ett tredje läsår, betalar i allmänhet allenast 30 kronor i terminsavgift. Till dessa avgifter komma inskrivningsavgift 30 kronor och examensavgift 25 kronor. Handelshögskolan i Göteborg har icke sett sig i stånd att bereda medellösa studerande friplatser.

Här må tilläggas, att handelshögskolan i Göteborg jämte den ordinarie undervisningen, som ovan åsyftas, regelbundet anordnar kvällsundervisning (»handelshögskolekurser») för att »åt den i handelns tjänst eller eljest inom affärsvärlden arbetande ungdomen i vårt samhälle bereda tillfälle att förvärva djupare insikter i det ekonomiska livets företeelser». Även denna undervisning handhaves av handelshögskolans professorer och övriga lärare. Totalsumman för deltagarantalet i dessa kurser under handelshögskolans första tolvårsperiod var 1,606. De för dessa kurser fastställda deltagaravgifterna äro 8 à 10 kronor för en termins kurs, omfattande en undervisningstimme i veckan.

I handelshögskolans bokslut för år 1934 balansera inkomster och utgifter med kronor 143,855: 90. I inkomsterna ingå räntor med kronor 106,022: 90, anslag från Göteborgs stad (till lokalhyra) med kronor 7,500 samt elevavgifter med kronor 30,283: —. Det allmänna ränteläget har emellertid ut-

vecklats därhän, att handelshögskolans ränteinkomster i innevarande års budget icke kunnat upptagas till högre belopp än kronor 94,500. För att bringa denna budget att balansera utan underskott har det varit nödvändigt att utesluta alla avsättningar i fonderingssyfte, med undantag av smärre obligatoriska avsättningar till vissa mindre fonder och avsättning till den pensionsfond, som avser att säkerställa de tre professorernas pension.

Ovannämnda minskning i handelshögskolans ränteinkomster har medfört, att handelshögskolan, i den mån den har att lita till egna resurser, skulle se sig nödsakad att tills vidare skrinlägga planerna på att inrätta någon ny lärarbefattning. Väl funnes möjligheten att höja terminsavgiften, men det stora antalet ansökningar om nedsatt terminsavgift, vilka varje läsår inkomma, visar alltför tydligt, att redan de nuvarande avgifterna kännas mycket betungande för ett stort antal studerande. Snarare borde utvecklingen gå i den riktningen, att handelshögskolan bereddes tillfälle att meddela åtminstone några medellösa och begåvade elever avgiftsfri undervisning.

I denna situation har handelshögskolans styrelse ansett sig böra vädja till statsmakterna om bidrag till stödjande av verksamheten. Betydelsen av den undervisning och forskning, som vid handelshögskolorna bedrives, torde numera vara allmänt erkänd, och icke blott näringsföretagen utan även stat och kommun ha funnit med sin fördel förenligt att använda vid handelshögskolorna utbildade arbetskrafter. Det torde under sådana förhållanden icke vara annat än rätt och billigt, att handelshögskolan i Göteborg tilldelas ett statsbidrag i likhet med handelshögskolan i Stockholm och på motsvarande villkor, nämligen tillhandahållandet av fri undervisning för ett visst antal studerande; de tolv friplatserna vid handelshögskolan i Stockholm torde för handelshögskolans i Göteborg vidkommande böra motsvaras av sex.

Under återopande av vad ovan anförts få vi föreslå,

att riksdagen måtte bevilja handelshögskolan i Göteborg för instundande budgetår ett anslag å femtontusen (15,000) kronor, mot utfästelse å handelshögskolans sida att tillhandahålla kostnadsfri undervisning under motsvarande tid för sex medellösa elever.

Stockholm den 22 januari 1936.

Gösta Rahmn.

Rickard Lindström.

Knut Petersson.

Edg. Sjödahl.

O. A. Nordborg.

Otto Wangson.

